

Obrazac Metodičkih preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda predmetnih kurikuluma i međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu	
OSNOVNI PODATCI	
Ime i prezime	Mario Racić
Zvanje	Profesor povijesti i hrvatskog jezika i književnosti
Naziv škole u kojoj ste trenutačno zaposleni	OŠ Josipa Antuna Čolniča Đakovo
Adresa elektroničke pošte	mario.racic@skole.hr
Naslov Metodičkih preporuka	Tema: Razvoj Rima, njegova teritorijalna ekspanzija i proces propadanja Nastavna jedinica: Rimsko Carstvo – ponavljanje
Predmet (ili međupredmetna tema)	Povijest
Za međupredmetnu temu navesti u okviru kojeg nastavnoga predmeta, sata razrednika ili izvannastavne aktivnosti se izvodi.	
Razred	5.
OBVEZNI ELEMENTI	
Odgojno-obrazovni ishod (oznaka i tekst iz kurikuluma predmeta ili međupredmetnih tema objavljenih u NN)	<p>POV OŠ D.5.1. Učenik obrazlaže proces stvaranja i širenja države, državno uređenje i upravljanje državom u starome vijeku. Domena: Politika</p> <p>Ishod teme: Učenik objašnjava razvoj i propast Rimskog Carstva.</p> <p>Ishodi aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none">- učenik primjenjuje znanje i stavove o rimskom vladaru Cezaru- učenik navodi razdoblja rimske povijesti uz pomoć lente vremena- učenik objašnjava ulogu i veličinu cara Augusta- učenik objašnjava smještaj Rimskog Carstva i Germanije- učenik analizira značaj rimskog graditeljstva i utjecaj na naše prostore- učenik prepoznaje sličnosti i razlike u životu starih Rimljana i nas- učenik procjenjuje važnost povijesnog dokumenta za povijest kršćanstva- učenik objašnjava podjelu Rimskog Carstva pomoću slijepog zemljovida

Tijek nastavnog sata	a) uvodni dio 10 minuta b) središnji dio 25 minuta c) završni dio 10 minuta
Opis svih aktivnosti (što rade učenici, a što učitelj/nastavnik)	<p>Uvod</p> <p>Učitelj pokazuje učenicima nekoliko slika za ponavljanje gradiva pomoću projektorja. Prva slika su Gali Asterix i Obelix, učenici odgovaraju tko ih je pobijedio i osvojio to područje (učenici odgovaraju da je to bio Gaj Julije Cezar). Učenik pokazuje Galiju na zemljovidu. Zatim razgovor o drugoj slici, na kojoj je kocka za igru, o tome što povezuje Cezara i kocku (učenik odgovara da su Pompej i Senat se htjeli riješiti Cezara i da je Cezar prilikom odlaska u Rim rekao rečenicu <i>Kocka je bačena</i>). Posljednja slika prikazuje atentat na Cezara u Senatu. Razgovor o tome tko ga je ubio, zašto i što je rekao na samrti (očekuje se da učenici kažu da su ga ubili republikanci i da je prepoznao i svoga posvojenog sina Bruta kojemu je rekao <i>Zar i ti, moj sine Brute</i>).</p> <p>Ishod ove aktivnosti je da učenik primjenjuje dosadašnje znanje i stavove o rimskom vladaru Cezaru pomoću slikovnog materijala.</p> <p>Učenici su prepoznali da je riječ o Cezaru, mnogi ga smatraju prvim carem i mnogim budućim carevima je bio uzor. Učitelj najavljuje današnju temu da će u nastavku ponoviti gradivo koje se odnosi na uspon i pad Rimskog Carstva te značajnije rimske careve.</p> <p>Središnji dio</p> <p>Učitelj dijeli učenicima nastavne lističe u kojima se nalazi nekoliko zadataka. Naglasiti da ne rješavaju sve odjednom, nego kad im učitelj kaže. Učenici će riješiti Zadatak 1 s nastavnog listića. Učenici trebaju samostalno na lenti vremena poredati povjesna razdoblja rimske povijesti (točan odgovor je Rimsko Kraljevstvo - Rimska Republika - Rimsko Carstvo -Podjela Rimskog Carstva).</p> <p>Ishod ove aktivnosti je da učenik navodi razdoblja rimske povijesti uz pomoć lente vremena.</p> <p>Zadatak 2 s nastavnog listića. Navedene su titule koje je August imao i učenici trebaju prepoznati o kojem se caru radi. Nakon toga javljaju se učenici i svatko navodi po jednu titulu (augustus, imperator, princeps, vrhovni svećenik, vrhovni vojni zapovjednik, konzul, pučki tribun) te objašnjava značenje koju ta titula ima.</p> <p>Ishod ove aktivnosti je da učenik objašnjava ulogu i veličinu cara Augusta.</p> <p>August je riješio problem vanjskih neprijatelja tako što je utvrdio granicu. Učitelj će postaviti nekoliko pitanja učenicima kojima ih nastoji potaknuti na povezivanje gradiva: <i>Što je limes? Tko su bili glavni neprijatelji? Kako su Rimljani nazivali Germane? Zašto? Pokaži na zemljovidu limes Rimskog Carstva i Germana.</i></p> <p>Ishod ove aktivnosti je da učenik objašnjava smještaj Rimskog Carstva i Germanije pomoću zemljovida.</p> <p>U 1. stoljeću u Rimu je izgrađena velika poznata građevina, a jedna slična i u</p>

današnjoj Hrvatskoj. Na listiću se nalaze slike Koloseuma i Arene. Zadatak 3. Učenici trebaju prepoznati građevine te navesti ispod slike kako se zovu i gdje se nalaze. Učenici uspoređuju ove dvije građevine te se prilikom odgovaranja služe smjernicama: *Koja je svrha građevina? Koje su sličnosti i razlike? Koliko su ljudi mogli primiti?*

Ishod ove aktivnosti je da učenik analizira značaj rimskog graditeljstva i utjecaj na naše prostore pomoću slikovnog materijala.

Zadatak 4 s nastavnog listića. Učenici će pročitati tekst s nastavnog listića u kojem je opisan izgled Pompeja prije erupcije Vezuva. Imaju zadatak u paru podvući sve što govori o životu Rimljana u to doba i raspraviti međusobno, a nakon toga razgovarati o onome što su pronašli s ciljem da zaključe kako je život bio vrlo sličan današnjem (postojali su kvartovi, kazališta, koja su bila akustičnija no ova današnja, javna kupališta, trgovine, ribarnice, glavni trg kao središte javnog života, trgovine, pekare, mlinovi, umjesto auta, koristili su kola ...).

<http://web.archive.org/web/20071012181537/www.geocities.com/putopis/rim2.html>

Ishodi ove aktivnosti je da učenik prepoznae sličnosti i razlike u životu starih Rimljana i nas.

Zadatak 5. Car Dioklecijan je nakratko zaustavio pad Carstva. Učenici će pomoću križaljke na nastavnom listiću, Zadatak 5. ponoviti što sve znaju o vladavini cara Dioklecijana. Nakon što učenici završe, provjeriti točnost odgovora (rješenje je dominat).

Ishod ove aktivnosti je da učenik primjenjuje ranije stečena znanja na nov način prilikom rješavanje križaljke.

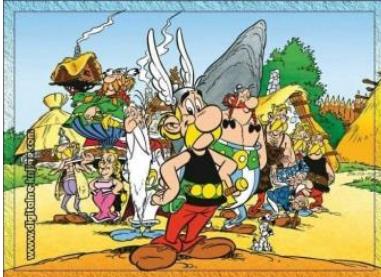
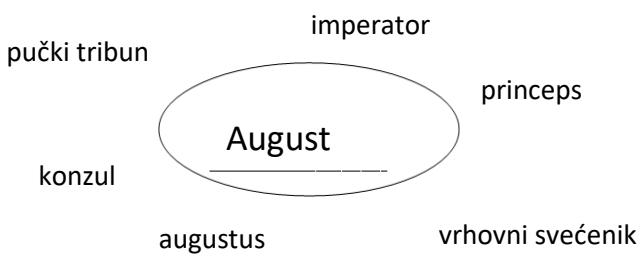
Zadatak 6. Učenik čita tekst iz povjesnog izvora koji govori o priznanju kršćanstva kao ravnopravne vjere (Blagota Drašković, Čovjek u svome vremenu 1, ŠK, Zagreb, 1991., str. 117). Učenici trebaju prepoznati tko je izdao ovaj dokument i opisati vrijednost tog dokumenta.

Ishod ove aktivnosti je da učenik procjenjuje važnost povjesnog dokumenta za povijest kršćanstva.

S vremenom je Carstvo oslabilo pa ga je njegov naslijednik podijelio na dva dijela. Gradivo ponoviti pomoću pitanja: *Koji je car Carstvo podijelio na dva dijela? Na koja dva dijela dijeli Carstvo? Zašto?* Nastavni listić, Zadatak 7. Učenici trebaju na slijepom zemljovidu označiti plavom bojom Zapadno Rimsko Carstvo i crvenom bojom Istočno Rimsko Carstvo i njihove glavne gradove te napisati koji jezik je prevladavao u Zapadnom Rimskom Carstvu, a koji u Istočnom Rimskom Carstvu?

Ishod ove aktivnosti je da učenik objašnjava podjelu Rimskog Carstva pomoću slijepog zemljovida.

	<p>Završni dio</p> <p>Za kraj učenici će dobiti zadatak napisati nešto o rimskom caru kojeg izaberu, ali neće napisati ime tog cara. Učenici će pročitati svoj rad, a ostatak razreda treba točno odgovoriti o kojem je caru riječ. Na primjer: <i>Ja sam rodom iz Salone, na vlast me dovela vojska, uveo sam tetrarhiju, sagradio sam palaču, dobrovoljno sam otisao s prijestolja...ja sam ... Dioklecijan.</i></p> <p>Ishod ove aktivnosti je da učenik primjenjuje stečena znanja na nov način.</p>
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	<p>Uvod</p> <p>Fotografije Asterixa i Obelixa i Gala, kocka za igru te ubojstvo Cezara u Senatu</p> <p><i>Multimediji ili interaktivni sadržaji nisu autorsko djelo autora Metodičke preporuke, ali su dostupni pod Creative Commons licencijom Imenovanje Nekomercijalno Dijeli pod istim uvjetima CC BYNC-SA 4.0.</i></p> <p>Zemljovid Europe</p> <p>Središnji dio</p> <p>Nastavni listić s opisanim zadacima</p> <p>Zadatak 1.</p> <p>Rimsko Kraljevstvo - Rimska Republika - Rimsko Carstvo - podjela Rimskog Carstva</p> <p>Zadatak 2.</p>

Zadatak 3. Fotografije Koloseuma i Arene

Multimedijiški ili interaktivni sadržaji nisu autorsko djelo autora Metodičke preporuke, ali su dostupni pod Creative Commons licencijom Imenovanje Nekomercijalno Dijeli pod istim uvjetima CC BYNC-SA 4.0.

Zadatak 4. Povjesni izvor o izgledu Pompeja prije erupcije Vezuva:

U gradu su postojali kvartovi, razlikovalo se siromašnije od bogatog puka, postojala su kazališta (koja su bila akustičnija no ova današnja), javna kupališta, trgovine, ribarnice. Glavni trg u Pompejima na koji se nije moglo doći običnim kolima, okružen je čitavim nizom hramova. Predstavljao je središte javnog života. Grad je neposredno prije erupcije Vezuva imao oko 20 000 stanovnika s razvijenom trgovinom i visokim standardima i za današnje vrijeme. U ribarnici su se prodavale svježe ribe. Glavna ulica je bila najšira i najduža ulica. Mogla su se mimoći troja kola. Na nju su okomite sve druge pokrajnje ulice, u kojima su bile smještene raznovrsne prodavaonice, kod kojih se još i danas naziru pomicna vrata i podno grijanje. U kamenim mlinovima mljelo se žito za pečenje kruha, u samoj pekarnici. Žrvanj su okretali robovi.

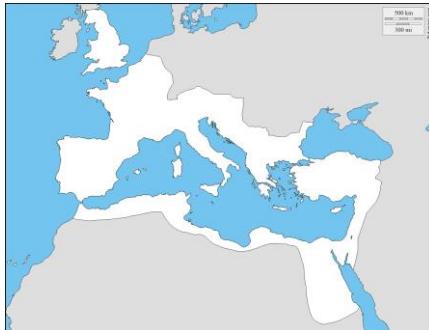
<http://web.archive.org/web/20071012181537/www.geocities.com/putopis/rim2.html>

Zadatak 5. Križaljka o Dioklecijanu

1. Dioklecijan je imao titulu dominus et ...
2. Dioklecijan je sagradio palaču pokraj tadašnjeg grada ...
3. granica Rimskog Carstva i Germanije zove se ...
4. vladavina četvorice careva je ...
5. Dioklecijan je bio progonitelj ...
6. Dominus znači ...
7. Dioklecijanova palača je centar današnjeg grada ...

1.									D	E	U	S
2.									S	A	L	O
3.									L	I	M	E
4.	T	E	T	R	A	R	H	I	J	A		
5.			K	R	Š	Ć	A	N	A			
6.	G	O	S	P	O	D		A	R			
7.			S	P	L	I	T		A			

	<p>Zadatak 6. Tekst iz povijesnog izvora koji govori o priznanju kršćanstva kao ravnopravne vjere: „...kada smo ja, car Konstantin, i car Licinije, sretno stigli u Mediolan i razmotrili sve što se tiče dobra i koristi državne, držali smo da između ostalog, valja odrediti ono što se tiče štovanja i službe Božje; naime, da i kršćanima i svima ostalim ostavljamo slobodu da se drže vjere koje hoće, da bi božanstvo i nebesko biće, bilo ono koje mu drago, bilo naklonjeno i milostivo i nama i svim našim podanicima...“ (Izvor: Blagota Drašković, Čovjek u svome vremenu 1, ŠK, Zagreb, 1991., str. 117)</p> <p>Zadatak 7. Slijepi zemljovid podjele Rimskog Carstva</p> <p>Multimediji ili interaktivni sadržaji nisu autorsko djelo autora Metodičke preporuke, ali su dostupni pod Creative Commons licencijom Imenovanje Nekomerčijalno Dijeli pod istim uvjetima CC BYNC-SA 4.0.</p> <p>Završni dio Samostalni kratki tekst o jednom caru po izboru.</p>
Primjeri vrednovanja za učenje, vrednovanja kao učenje ili naučenog uz upute	<p>Vrednovanje za učenje:</p> <p>Vrednovanje putem kratkog teksta. Učenici imaju zadatak napisati nešto o rimskom caru kojeg izaberu, ali neće napisati ime tog cara. Učenici će pročitati svoj rad, a ostatak razreda treba pomoći tih rečenica točno odgovoriti o kojem je caru riječ. Ishod ove aktivnosti je da učenik primjenjuje stečena znanja na nov način. Na primjer: <i>Ja sam rodom iz Salone, na vlast me dovela vojska, uveo sam tetrarhiju, sagradio sam palaču, dobrovoljno sam otisao s prijestolja...ja sam ... Dioklecijan.</i></p>
Razrađeni problemski zadaci, zadaci za poticanje kritičkog razmišljanja, kreativnosti i/ili istraživački zadaci; ovisno o predmetu i nastavnoj temi	<p>Kreativni zadatak: učenici imaju zadatak napisati nešto o rimskom caru kojeg izaberu, ali neće napisati ime tog cara. Učenici će pročitati svoj rad, a ostatak razreda treba točno odgovoriti o kojem je caru riječ. Na primjer: <i>Ja sam rodom iz Salone, na vlast me dovela vojska, uveo sam tetrarhiju, sagradio sam palaču, dobrovoljno sam otisao s prijestolja...ja samDioklecijan</i></p> <p>Zadatak za poticanje kritičkog mišljenja: Učenik će dobiti tekst o tome kako je car Teodozije proglašio kršćanstvo jedinom dopuštenom vjerom u carstvu. Potaknuti ga na kritičko razmišljanje o tom činu cara Teodozija. Je li to u skladu s vjerskom tolerancijom? Je li u redu da je samo jedna vjera dopuštena, a ostale zabranjene? Je li u redu da se kipovi i spomenici bivšim božanstvima ruše? Imaju li i oni kulturnu i povijesnu vrijednost?</p>

	<p>„Godine 380. zahtijevao je carski edikt od svih podanika da prihvate onu religiju koju je sveti apostol Petar predao Rimljanima. Počevši od 381. bio je kažnjavan svatko tko bi prešao na poganstvo, a rimski senat, sve do tada ognjište starog državnog kulta, morao se 382. pod zakletvom odreći vjere u bogove. Od tada je poganstva ubrzo nestalo iz javnog života. Kršćanstvo je postalo državna religija, a Crkva državna Crkva“.</p> <p>(Izvor: August Franzen, Pregled povijesti Crkve, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1996., str. 58.)</p>
DODATNI ELEMENTI¹	
Poveznice na više odgojno-obrazovnih ishoda različitih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema	<p>osr A.2.3. Razvija osobne potencijale osr A.2.4. Razvija radne navike osr B.2.2. Razvija komunikacijske kompetencije osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html</p> <p>pod A.2.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_157.html</p> <p>uku A.2.1. Uz podršku učitelja ili samostalno traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema. uku C.2.4. Učenik se koristi ugodnim emocijama i raspoloženjima tako da potiču učenju i kontrolira neugodne emocije i raspoloženja tako da ga ne ometaju u učenju. uku D.2.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju sa drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_154.html</p> <p>goo B 2.1. Obrazlaže svoje ideje i stajališta važna za odlučivanje poštujući mišljenja drugih. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_217.html</p> <p>ikt C 2. 4. Učenik uz pomoć učitelja odgovorno upravlja prikupljenim informacijama. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html</p> <p>Hrvatski jezik OŠ HJ A.5.4. Učenik čita tekst s razumijevanjem, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta u cjelini. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html</p> <p>Informatika A.5.1 Učenik pronalazi i vrednuje informacije. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_03_22_436.html</p> <p>Geografija GEO OŠ B.5.1.</p>

¹ Sastavni elementi prijave koji omogućuju dodanu vrijednost provedbi javnog poziva. Nisu obavezni, ali nose dodatne bodove u skladu s kriterijima procjene Metodičkih preporuka.

	<p>Učenik analizira prostorne organizacije i procese istraživačkim radom, uporabom geografske karte.</p> <p>https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_145.html</p>
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	<p>Hrvatski jezik OŠ HJ A.5.4.</p> <p>Učenik čita tekst s razumijevanjem, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta u cjelini.</p> <p>https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html</p> <p>Informatika A.5.1</p> <p>Učenik pronađi i vrednuje informacije.</p> <p>https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_03_22_436.html</p> <p>Geografija GEO OŠ B.5.1.</p> <p>Učenik analizira prostorne organizacije i procese istraživačkim radom, uporabom geografske karte.</p> <p>https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_145.html</p>
Aktivnosti koji obuhvaćaju prilagodbe za učenike s teškoćama	<ol style="list-style-type: none">Učenici trebaju samostalno na lenti vremena poredati povijesna razdoblja rimske povijesti. Učenik će već imati upisane - <i>Rimsko Carstvo</i>. Učenik treba prepoznati i upisati da je prvo bilo Rimsko Kraljevstvo, a na kraju Podjela Rimskog Carstva.Navedene su titule koje je August imao i učenici trebaju prepoznati o kojem se caru radi. Učeniku je napisana bilješka da je taj car dobio ime prema svojoj tituli augustus te bi trebali zaključiti da je to August.Učenici trebaju prepoznati građevinu (amfiteatar Koloseum). Učenik treba na osnovi promatranja Koloseuma odgovoriti kakvi sportovi ili zabava se mogla održavati u takvoj građevini i usporediti ih s igrama koje se igraju danas.
Aktivnosti za motiviranje i rad s darovitim učenicima	<p>Učenik će dobiti tekst o tome kako je car Teodozije proglašio kršćanstvo jedinom dopuštenom vjerom u carstvu. Potaknuti ga na kritičko razmišljanje o tom činu cara Teodozija. Je li to u skladu s vjerskom tolerancijom? Je li u redu da je samo jedna vjera dopuštena, a ostale zabranjene? Je li u redu da se kipovi i spomenici bivšim božanstvima ruše? Imaju li i oni kulturnu i povijesnu vrijednost?</p> <p><i>„Godine 380. zahtijevao je carski edikt od svih podanika da prihvate onu religiju koju je sveti apostol Petar predao Rimljanim. Počevši od 381. bio je kažnjavan svatko tko bi prešao na poganstvo, a rimski senat, sve do tada ognjište starog državnog kulta, morao se 382. pod zakletvom odreći vjere u bogove. Od tada je poganstva ubrzo nestalo iz javnog života. Kršćanstvo je postalo državna religija, a Crkva državna Crkva.“.</i></p> <p>(Izvor: August Franzen, Pregled povijesti Crkve, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1996., str. 58.)</p>
Upute za kriterijsko vrednovanje kompleksnih i problemskih zadataka i/ili radova esejskoga	

tipa	
Projektni zadaci (s jasnim scenarijima, opisima aktivnosti, rezultatima projekta, vremenskim okvirima)	
Poveznice na multimedejske i interaktivne sadržaje	
Prijedlozi vanjskih izvora i literature	<p>Blagota Drašković, Čovjek u svome vremenu 1, ŠK, Zagreb, 1991.</p> <p>August Franzen, Pregled povijesti Crkve, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1996.</p> <p>http://web.archive.org/web/20071012181537/www.geocities.com/putopis/rim2.html</p> <p>https://povijest.hr/nadanasnjidan/rimske-titule-imperator-caesar-augustus-27-pr-kr/</p> <p>Multimedejski ili interaktivni sadržaji nisu autorsko djelo autora Metodičke preporuke, ali su dostupni pod Creative Commons licencijom Imenovanje Nekomercijalno Dijeli pod istim uvjetima CC BYNC-SA 4.0.</p>